

व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारी कार्यान्वयन कार्यविधि, २०८२

मन्त्रालयबाट स्वीकृत मिति : २०८२/०१/२२

प्रस्तावना: मुलुकमा स्थापना भई सञ्चालन भएका उद्योगले औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०७६ को दफा ५४ बमोजिम समुदाय, उपभोक्ता, श्रमिक, वातावरण र अन्य सरोकारवालाप्रति निर्वाह गर्नुपर्ने व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारीलाई व्यवस्थित, पारदर्शी, अनुमानयोग्य र प्रतिफलमुखी बनाउँदै औद्योगिक पर्यावरणलाई सुदृढ गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०७६ को दफा ६८ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल सरकारले यो कार्यविधि बनाई लागु गरेको छ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ : (१) यस कार्यविधिको नाम "व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारी कार्यान्वयन कार्यविधि, २०८२" रहेको छ।

(२) यो कार्यविधि तुरुन्त लागु हुनेछ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा,-

- (क) "उद्योग" भन्नाले ऐनको दफा १७ बमोजिमका उद्योग सम्झनु पर्छ।
- (ख) "उद्योग दर्ता गर्ने निकाय" भन्नाले उद्योग विभाग सम्झनु पर्छ र सो शब्दले प्रदेश सरकारको उद्योग प्रशासन हेर्ने विभाग वा कार्यालय समेतलाई जनाउँछ।
- (ग) "ऐन" भन्नाले औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०७६ सम्झनु पर्छ।
- (घ) "कारोबार" भन्नाले उद्योगले आफ्नो उद्देश्य बमोजिम वस्तु वा सेवाको उत्पादन तथा वितरण गर्ने कार्य सम्झनु पर्छ र सो शब्दले त्यस्तो उत्पादन तथा वितरणसँग सम्बन्धित अन्य कारोबारलाई समेत जनाउँछ।
- (ङ) "ठूला उद्योग" भन्नाले ऐनको दफा १७ को उपदफा (१) को खण्ड (ङ) बमोजिमको उद्योग सम्झनु पर्छ।
- (च) "नियमावली" भन्नाले औद्योगिक व्यवसाय नियमावली, २०७८ सम्झनु पर्छ।
- (छ) "मझौला उद्योग" भन्नाले ऐनको दफा १७ को उपदफा (१) को खण्ड (घ) बमोजिमको उद्योग सम्झनु पर्छ।
- (ज) "मन्त्रालय" भन्नाले नेपाल सरकारको उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय सम्झनु पर्छ।
- (झ) "विभाग" भन्नाले उद्योग विभाग सम्झनु पर्छ।

Signature

कृष्ण बहादुर राउत
पञ्चित (उद्योग)

- (ज) "व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारी (कपोरेट सोसल रेस्पान्सिबिलिटी-सीएसआर)" भन्नाले औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०७६ को दफा ५४ बमोजिम उद्योगहरूले नियमावलीको नियम ४३ बमोजिमका क्षेत्रमा गर्ने खर्चलाई सम्झनु पर्छ।
- (ट) "लेखापरीक्षण प्रतिवेदन" भन्नाले उद्योगहरूले प्रचलित कानून बमोजिम मान्यता प्राप्त लेखापरीक्षकबाट वार्षिक रुपमा गराउने लेखापरीक्षण प्रतिवेदनलाई सम्झनु पर्छ।

३. रकम छुट्याउनु पर्ने: (१) ऐनको दफा ५४ को उपदफा (१) बमोजिम मझौला, ठूला उद्योग वा वार्षिक पन्ध्र करोड रुपैयाभन्दा बढी कारोबार हुने घरेलु वा साना उद्योगले व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारी बहनका क्रममा खर्च गर्ने प्रयोजनका लागि प्रत्येक आर्थिक वर्षमा वार्षिक खुद मुनाफाको कम्तीमा एक प्रतिशत रकम छुट्याउनु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम छुट्याइएको रकम नियमावलीको नियम ४३ को उपनियम (१) मा उल्लिखित देहायका क्षेत्रमा खर्च गर्नु पर्नेछ:-

- (क) विपद्को रोकथाम, नियन्त्रण तथा उद्धार,
- (ख) सामुदायिक स्वास्थ्य संस्थालाई औषधि तथा स्वास्थ्य सम्बन्धी उपकरण वितरण, स्वास्थ्य सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि, स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन लगायतका स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम,
- (ग) नेपाली कला, साहित्य, संस्कृति, पुरातात्विक धरोहरको संरक्षण तथा सम्बर्द्धन,
- (घ) न्यून आय भएका, पिछडिएका, ग्रामीण महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा अल्पसङ्ख्यक, सीमान्तकृत समुदायका लागि सीपमूलक र आयमूलक कार्यक्रम,
- (ङ) सामुदायिक विद्यालय तथा विश्वविद्यालयका लागि छात्रवृत्ति, शैक्षिक उपकरण तथा सामग्री वितरण लगायत शैक्षिक विकास सम्बन्धी कार्यक्रम,
- (च) प्रदुषण नियन्त्रण, फोहर मैला व्यवस्थापन, वैकल्पिक उर्जाको प्रवर्द्धन लगायत प्राकृतिक र वातावरण संरक्षण सम्बन्धी कार्यक्रम,
- (छ) सामाजिक विकृति, विसङ्गति, कुरीति र सामाजिक पछ्यौटेपन विरुद्धको अभियान,
- (ज) खानेपानी आयोजना, सडक, ढल, पाटी पौवा, बृद्धाश्रम, खेल मैदान, धार्मिक स्थल, सामुदायिक स्वास्थ्य भवन, सामुदायिक भवन, अनाथ आश्रम, पार्क, बसपार्क तथा बस बिसौनी जस्ता भौतिक पूर्वाधारहरूको निर्माण तथा मर्मत सम्भार।
- (झ) उद्योग दर्ता गर्ने निकायले तोकेको व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारी क्षेत्र अन्तर्गत पर्ने अन्य उपयुक्त क्षेत्र।

Signature

कृष्ण बहादुर राउत
मन्त्री (उद्योग)

(३) दफा ३ को उपदफा (२) बमोजिमका क्षेत्रमा खर्च गर्दा उद्योगबाट प्रत्यक्ष प्रभावित हुने क्षेत्र भनी सम्बन्धित स्थानीय तहको सहमतिमा तोकिएको क्षेत्रमा कम्तीमा पचास प्रतिशत रकम खर्च गर्नु पर्नेछ।

तर उद्योगबाट एकभन्दा बढी स्थानीय तह प्रभावित हुने अवस्थामा सम्बन्धित जिल्लाको जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालयसँग समन्वय गरी त्यस्तो क्षेत्र यकिन गर्नुपर्नेछ।

४. विवरण पेस गर्नुपर्ने : (१) प्रत्येक उद्योगले व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारी अन्तर्गतका कार्यमा खर्च गर्नका लागि वार्षिक कार्यक्रम सहितको देहाय बमोजिमको विवरण विभागमा पेस गर्नुपर्नेछ:-

- (क) व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारी अन्तर्गत खर्च गर्ने उद्योगहरूले अनुसूची-१ बमोजिमको ढाँचामा हरेक वर्षको पुस मसान्तभित्र अघिल्लो आर्थिक वर्षको खुद मुनाफाबाट व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारी अन्तर्गतका कार्यमा खर्च गर्नका लागि छुट्टाइएको न्यूनतम रकम, सो रकम खर्च गर्ने क्षेत्र, कार्यक्रम र क्रियाकलापको लागत र कार्यक्रम सम्पन्न हुने अवधि सहितको कार्ययोजना तयार गरी सोको विवरण विभागमा पेस गर्नु पर्नेछ।
- (ख) उद्योगहरूले विवरण पेस गर्दा उद्योगको वार्षिक लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा अघिल्लो आर्थिक वर्षको व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारी अन्तर्गतको खर्चको विवरण खुलाई पेस गर्नु पर्नेछ।
- (ग) विभागले यस्तो विवरण विद्युतीय प्रणालीमार्फत समेत पेस गर्ने व्यवस्था मिलाउन सक्नेछ।
- (घ) यस्तो विवरण पेस गर्ने उद्योगहरूलाई विभागले विवरण पेस गरेको निस्सा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।
- (ङ) पेस हुन आएको विवरणमा कुनै संशोधन वा हेरफेर गर्नुपर्ने भएमा वा ऐन र नियमावलीले निर्दिष्ट गरे बमोजिम नभएमा विभागले ७ दिनभित्र सम्बन्धित उद्योगलाई आवश्यक संशोधनको लागि निर्देशन दिन सक्नेछ।
- (च) खण्ड (ङ) बमोजिमको निर्देशन प्राप्त भएको १५ दिन भित्र सम्बन्धित उद्योगले विवरण संशोधन गरी विभाग समक्ष पेस गर्नुपर्नेछ।
- (छ) उद्योगले पेस गरेको विवरण विभागले प्रमाणित गरी आवश्यकतानुसार नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारको विषयगत निकाय र सम्बन्धित स्थानीय तहलाई पठाउन सक्नेछ।

Signature

कृष्ण बहादुर राउत
सचिव (उद्योग)

- (ज) उद्योगले व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारीको कुनै कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा उक्त कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारको विषयगत निकायबाट स्वीकृति लिनुपर्ने भएमा सो स्वीकृति लिई कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ।
- (झ) उद्योगले व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारीको कार्यक्रम सञ्चालन गर्न स्वीकृति लिने सन्दर्भमा नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारको विषयगत निकायसँग विभागले आवश्यक समन्वय गर्न सक्नेछ।
- (ञ) उद्योगले कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा सम्बन्धित स्थानीय तहको समन्वयमा सञ्चालन गरी स्थानीय तहको सिफारिससाथ खर्चको विवरण विभागमा पेस गर्नु पर्नेछ।
- (ट) यस कार्यविधि अन्तर्गत उद्योगले पेस गरेको कुनै विवरण झुठा ठहरिएमा खर्च नगरे सरह मानी ऐनको दफा ४३ को उपदफा (७) बमोजिम कारवाही हुनेछ।

५.

खर्चको आधार: (१) व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारी अन्तर्गत गर्ने खर्चको आधार देहाय बमोजिम हुनेछ:-

- (क) सामान्यतया उद्योगले नियमावलीको नियम ४३ मा तोकिएका क्षेत्रहरूमा सन्तुलन कायम हुने किसिमले खर्च गर्नु पर्नेछ।
- (ख) प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नु पर्ने उद्योगले गर्ने कुल खर्चको कम्तीमा ५ प्रतिशत रकम नियमावलीको नियम ४३ को उपनियम (२) को अधिनमा रही वातावरण संरक्षण र सम्बर्धनको क्षेत्रमा अनिवार्य रूपमा खर्च गर्नु पर्नेछ।
- (ग) खण्ड (ख) मा उल्लेख भए बमोजिम खर्च गर्दा छुट्याइएको रकमबाट उद्योगलाई प्रत्यक्ष मुनाफा हुने गरी खर्च गर्न वा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न, आफ्नो लगानी भएका वा आफ्नो उद्योगमा संलग्नता भएका व्यक्ति वा व्यवसायी वा सामाजिक संघ संस्थामा खर्च गर्न पाइने छैन।
- (घ) खण्ड (ख) बमोजिम छुट्याइएको रकम दफा ४ को उपदफा (१) को खण्ड (क) बमोजिम विभागमा पेस गर्ने कार्ययोजनाका आधारमा खर्च गर्नु पर्नेछ।
- (ङ) खण्ड (घ) बमोजिम कार्ययोजनामा उल्लिखित विवरण बमोजिमको रकम खर्च हुन नसकेमा उद्योगले खर्च हुन नसकेको कारणसहितको जानकारी विभागमा पेस गर्नु पर्नेछ र सो रकम आगामी आर्थिक वर्षको कार्यक्रममा समावेश गर्नु पर्नेछ।
- (च) कार्यक्रम कार्यान्वयनको सन्दर्भमा स्थानीयस्तरमा अवस्थित निकाय, सम्बन्धित स्थानीय प्रशासन र स्थानीय तहले आवश्यक सहयोग र सहजीकरण गर्नु गर्नेछ।

Prashant

कुष्ण बहादुर राउत
सचिव (उद्योग)

६. कार्यक्रम सम्पन्न भएको विवरण पेस गर्नुपर्ने: व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारी अन्तर्गत खर्च गर्ने उद्योगले दफा ४ बमोजिमको विवरणमा आधारित कार्यक्रम सम्पन्न भएको विवरण अनुसूची-२ बमोजिमको ढाँचामा विभागमा पेस गरी सोको निस्सा लिनुपर्नेछ।

७. उद्योगलाई सम्मान गर्ने: व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारी अन्तर्गत उत्कृष्ट कार्य गर्ने उद्योगलाई देहाय बमोजिमका आधारमा मूल्याङ्कन गरी विभागले गरेको सिफारिसका आधारमा मन्त्रालयले सम्मान गर्न सक्नेछ:-

(क) निर्धारित समयमै सम्पूर्ण रकम खर्च गरे बापत	अधिकतम ३० अङ्क
(ख) तोकिएको न्यूनतम रकमभन्दा बढी रकम खर्च गरे बापत	अधिकतम २० अङ्क
(ग) यस कार्यविधिमा तोकिएका विवरणहरू समयमै पेस गरे बापत	अधिकतम १० अङ्क
(घ) सम्बन्धित स्थानीय तहसँगको समन्वयमा खर्च गरे बापत	अधिकतम २० अङ्क
(ङ) विभागको अनुगमनबाट देखिएको नतिजा मूल्याङ्कन बापत	अधिकतम २० अङ्क
कूल जम्मा	१०० अङ्क

८. निर्देशक समिति: (१) व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारी सम्बन्धी कार्यको कार्यान्वयन तथा अनुगमनका सम्बन्धमा सहजीकरण एवम् आवश्यक सुझाव र मार्गदर्शनका लागि मन्त्रालयमा देहाय बमोजिमको निर्देशक समिति रहनेछ:-

(क) सचिव (उद्योग), उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय	अध्यक्ष
(ख) सहसचिव, औद्योगिक लगानी तथा प्रवर्द्धन महाशाखा	सदस्य
(ग) सहसचिव, औद्योगिक पुर्वाधार तथा वातावरण महाशाखा	सदस्य
(घ) उद्योगसँग सम्बन्धित निजी क्षेत्रका छाता संगठनका केन्द्रीय समितिका अध्यक्ष वा निजले तोकेको प्रतिनिधि	सदस्य
(ङ) महानिर्देशक, उद्योग विभाग	सदस्य सचिव

(२) समितिको बैठक आवश्यकता अनुसार बस्नेछ।

(३) समितिले आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित क्षेत्रका विज्ञलाई आमन्त्रित सदस्यको रूपमा बैठकमा बोलाउन सक्नेछ।

(४) समितिको बैठकको कार्यविधि समिति आफैले तय गर्न सक्नेछ।

Signature

कृष्ण बहादुर राउत
सचिव (उद्योग)

९. निर्देशक समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार: (१) दफा ८ बमोजिम गठित निर्देशक समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:-

- (क) व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारी अन्तर्गत खर्च हुने क्षेत्रहरूमा थपघट वा सुधार गर्नु पर्ने भएमा मन्त्रालय समक्ष सिफारिस गर्ने।
- (ख) दफा ७ बमोजिम सम्मान गर्ने प्रयोजनको लागि विभागबाट सिफारिस भई आएका विवरण स्वीकृत गर्ने।
- (ग) व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारी अन्तर्गत उद्योगले गर्ने खर्चलाई क्षेत्रगत र भौगोलिक सन्तुलन कायम गर्न कुनै खास प्रकारका उद्योगले नियमावलीको नियम ४३ मा तोकिएको कुनै खास क्षेत्रमा खर्च गर्ने गरी निर्देशन दिने।

१०. अनुगमन: उद्योगले पेस गरेबमोजिमको विवरण अनुसार खर्च गरे नगरेको सम्बन्धमा विभागले आवश्यकता अनुसार प्रदेश सरकार, स्थानीय तह तथा अन्य निकायसँगको समन्वयमा अनुगमन गर्न सक्नेछ।

११. विवरण प्रकाशन गर्ने: व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारी अन्तर्गत उद्योगले वार्षिक रूपमा सञ्चालन गरेका कार्यक्रमको विवरण विभागले आफ्नो वेबसाइटमा प्रकाशन गर्नेछ।

१२. संशोधन गर्न सक्ने: यस कार्यविधिमा कुनै संशोधन वा हेरफेर गर्नु पर्ने भएमा दफा ८ बमोजिमको समितिको सिफारिसमा मन्त्रालयले आवश्यकता र औचित्य हेरी संशोधन वा हेरफेर गर्न सक्नेछ।

[Handwritten signature]

कृष्ण बहादुर राउत
सचिव (उद्योग)

अनुसूची-१

(दफा ४ को उपदफा (१) को खण्ड (क) सँग सम्बन्धित)

व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारी अन्तर्गत सञ्चालन हुने कार्यक्रमको विवरण

आ.व.

(क) उद्योगको नाम, ठेगाना, सम्पर्क नम्बर:-

(ख) उद्योगको प्रोपराइटर/सञ्चालकको नाम, ठेगाना:-

(ग) उद्योगको उद्देश्य र किसिम:-

(घ) उद्योगको स्थिर पूँजी:-

(ङ) वार्षिक कारोबार रकम रु:-

(च) वार्षिक खुद मुनाफा रु:-

(छ) व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारी अन्तर्गत छुट्याइएको रकम रु:-

(ज) व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारी अन्तर्गत खर्च हुने रकमको विवरण (कार्य योजना):-

क्र.सं.	खर्च हुने कार्यक्रम/ क्रियाकलापको क्षेत्र	क्रियाकलाप	खर्च हुने रकम	खर्च हुने स्थान	कार्यक्रम सम्पन्न हुने अवधि

विवरण पेस गर्ने

नाम :

पद:

दस्तखत :

मिति:

[Handwritten signature]

कृष्ण बहादुर राउत
सचिव (उद्योग)

अनुसूची-२

(दफा ६ सँग सम्बन्धित)

कार्यक्रम सम्पन्न विवरण

विवरण पेस गरेको मिति:-

आ. व.

(क) उद्योगको नाम, ठेगाना, सम्पर्क फोन नम्बर:-

(ख) उद्योगको प्रोपराइटर/सञ्चालकको नाम, ठेगाना:-

(ग) उद्योगको उद्देश्य र किसिम:-

(घ) उद्योगको स्थिर पूँजी:-

(ङ) वार्षिक कारोबार रकम रु:-

(च) वार्षिक खुद मुनाफा रु:-

(छ) व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारी अन्तर्गत छुट्याइएको रकम:-

(ज) खर्च भएको रकम:-

(झ) खर्चको विवरण:

क्र.सं.	खर्च भएको क्षेत्र/ कार्यक्रमको विवरण	क्रियाकलाप	खर्च रकम	कार्यक्रम सञ्चालन भएको स्थान	बचत रकम	कार्यक्रम सम्पन्न हुन लागेको अवधि

विवरण पेस गर्ने

नाम :

पद:

दस्तखत :

मिति:

[Signature]

कृष्ण बहादुर राजत
सचिव (उद्योग)